

INDIANKLUBBEN I SVERIGE NYHETSBRIV

Senaste nytt nr 22 2019

Fredag 2019-11-01

HEJ ALLA INDIANINTRESSERADE Indianklubbsnoteringar 22, 2019

Redan november

Ett nyhetsbrev publicerat av

INDIANKLUBBEN i Sverige

Utkommer ungefär var annan vecka

Sammanslutningen har också en tidning

en tidskrift med historiskt och kulturellt material om indianer, skrivet av medlemmar i

INDIANKLUBBEN

Ansvarig utgivare: Bertil Thörn
Redaktör: Bertil Thörn
Grafiskform: Bertil Thörn
Redaktionskommitté: Bertil Thörn
Hans-Olof Olsson

Tidningsredaktionens adress:

c/o Bertil Thörn
Bendzgatan 25
256 57 Helsingborg
tel. 042 - 29 13 61 ; 070 - 532 96 89
Bankgiro: 5070-4295

E-post:
bertil.thorn@bredband.net
hansolof.ohlsson@telia.com

Vi finns även på webben. Hemsidans adress :

<http://www.indianklubben.org>

Ni som får det här informationsutskicket via E-post får det för att ni är medlemmar i INDIANKLUBBEN, eller att ni vid något tillfälle på annat sätt har visat intresse för Nordamerikas indianers kultur eller historia.

Om ni inte längre vill ha dessa utskick meddela mig då det via ett mail eller enkelt postkort, brev eller per telefon

Den här månaden blir aningen annorlunda. Det blir nämligen tre utskick av vårt informationsblad, inklusive detta. Å andra sidan så kommer det sedan bara att bli ett i december. Jag tänker nämligen då ta ledigt fredagen efter juldagarna. Om jag inte ångrar mig då, vill säga. När vi sedan börjar igen efter nyår har jag inte bestämt mig för. Vi får se hur det känns när vi kommer så långt.

Då månaden November alltså innehåller tre "varannan fredag" så kommer även vår tradition med att visa upp verk från någon skicklig konstnär och som brukar innebära att varje konstnär får representeras över två sidor, att i det här fallet få sig tilldelad ytterligare en sida. Men då det är en såväl mycket skicklig som också en väldigt produktiv konstnär, ska det här säkert inte bli något problem. Och jag hoppas, att ni ska tycka om det urval jag kommer att göra från hans produktion.

Efter ett litet uppehåll med anskaffningen av böcker, så har jag inte kunnat hålla mig ifrån det längre, utan har köpt på mig ytterligare ett antal. I det här utskicket får ni därför ett par bokrecensioner. Ni får gärna tipsa mig om vilka böcker ni har satsat på att skaffa er och då gärna också berätta lite om hur ni har uppfattat dessa.

För övrigt kämpar jag på med årets sista medlemstidning. Det kommer att bli ett temanummer om apacheindianerna. Knappt hälften är färdigskrivet och jag hoppas att jag snart ska kunna fullfölja den resterande delen också. Det blir även den här gången det till 28 sidor utvidgade formatet. Hur vi sedan gör till nästa år måste jag fundera på. Men jag ska hålla er underrättade löpande i kommande informationsblad.

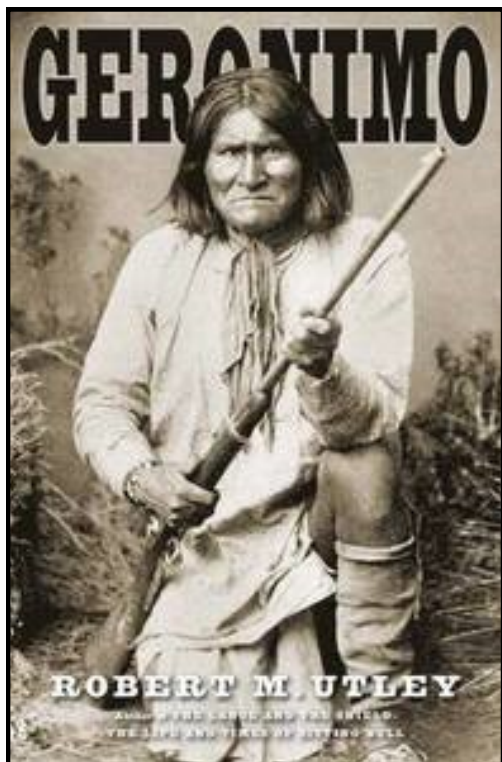
Hälsningar Bertil Thörn

Bokrecension: GERONIMO, av Robert M. Utley

Jag har nyligen läst den bästa bok jag någonsin sett om Geronimo och Chiricahua-apachernas historia. Här är mitt utlåtande om boken.

Det här måste vara boken med stort **B** om Geronimo. Här framträder den kanske mest omtalade av alla indianska ledare helt fri från all ovederhäftig mytbildning och allt sensationsmakeri. Här får vi mycket detaljerat lära känna den verkliga stenåldersmannen med sina omtalade förmågor, men också med alla sina fel och brister. Det här är historien bakom allt som så småningom kom att göra honom så omtalad. Och det trots att det var först i femtiotreårsåldern som han för första gången på allvar gjorde sig känd för amerikanska vita medborgare. Här får vi en tydlig inblick i hur han verkar ha fungerat mentalt och hur han, trots att han inte från början hade begåvats med någon formell ledarstatus, ändå kunde få folket med sig i sin kamp mot de vita. Och då fastän han inte alltid själv gick före med goda exempel. Han var, skulle jag vilja säga, i grunden en väldigt ombytlig och opålitlig person.

Här får vi en väldigt tydlig bild av hur komplex och oberäknelig personen Geronimo var. Men också hur strategiskt skicklig han var i de flesta krigssituationer. Hur han mot alla odds, i nästan alla lägen, lyckades utmanövrera sina motståndare. Vidare hur slug och beräknande han var i alla förhandlingar, men där han samtidigt plötsligt kunde byta fot och till synes ge upp allting. Han framstår genomgående som en oerhört komplex, kontroversiell och ombytlig person. Ingen visste riktigt var man hade honom.

Robert M. Utley, som är en välkänt skicklig historiker, har här lyckats att på 348 sidor berätta hela den här apacheledarens historia och då på samma gång berättat mycket av Chiricahuaapachernas ofta grymma, men samtidigt tragiska historia. Och allt är gjort i en tämligen komprimerad, men ändå mycket lättläst och överskådlig text, mycket väl strukturerad. Det här är kort sagt den bästa bok jag har läst om Chiricahuaapachernas historia och de personer som figurerar i denna, såväl indianer som vita.

Av minst lika stort värde är också Utley's utförliga noter, som upptar hela 40 sidor. Här finner man oerhört mycket detaljinformation, förutom sedvanliga referensuppgifter. På ytterligare 14 sidor finner man sedan en synnerligen omfattande bibliografi, innehållande en mängd intressanta titlar.

Boken utgavs 2012 av Yale University Press i deras serie: The Lamar Series In Western History . Mitt exemplar är en paperback i formatet 23,5 x 15,5 x 2, men boken finns även utgiven som hardback. Boken är illustrerad med 27 fotografier i svartvitt på blankt papper. Flera av dessa från den kände Tombstonefotografen C.

S. Fly's unika bildserie från Geronimos kapitulation till general Crook i slutet av mars 1886 vid Canyon de los Embudos. Texten är på engelska.

Tips från Roland Brügger om nya samlarmynt

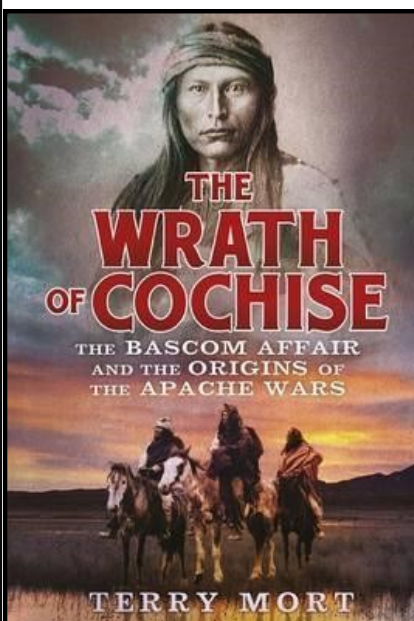
Amerika har varit en nation bestående av indianstammar betydligt längre tid än den bestått av de länder, stater och städer som utgör kontinenten idag. För att hedra Amerikas ursprungsbefolkning har det präglats ett komplett set som innehåller 15 amerikanska mynt för endast 133 kr/st (totalt endast 1995 kr) - samtliga förgyllda med 24 karat guld! Klicka på länken: https://www.mythuset.se/dollarmynt?utm_source=wk43-2019-dollarmynt-%2046007157&utm_medium=email&utm_content=link1&utm_campaign=wk43-2019-dollarmynt-%2046007157&h=

**Ännu en bokrecension:
The Wrath of Cochise; The Blood Feud That Sparked The Apache War**

Det här är en bok vars titel och omslag är klart vilseledande. Man förväntar sig en historia om den kände Chiricahuahövdingen Cochise och möjligen en historia med tyngdpunkten lagd på den händelse som är mest känd som "The Bascom Affair", i februari 1861. Men så är tyvärr inte fallet. I stället får vi här en ganska förvirrande djupdykning i alla möjliga olika fenomen som tillsammans utgör framväxten av det vi populärt benämner "The Western History". Här avhandlas det Mexikansk-Amerikanska Kriget, invasionen av lycköskande gulddletare i det blivande Arizona, en visserligen intressant och omfattande beskrivning av folkgruppen Apacherna och deras allmänna historia, levnadsförhållanden och kultur, samt deras våldsamma förhållanden till först spanjorerna, sedan mexikanerna och slutligen amerikanerna. För att inte tala om alla deras konflikter med andra indianer. Vidare får vi fullödiga beskrivningar av hur guldrushen i Sydvästern växte fram och hur de människor som lockades hit på grund av ryktet om guld och silverförekomster, betedde sig, tänkte och agerade, samt hur de bemöttes av indianerna. Så kastas man in i ett helt annat kapitel, där man får berättat för sig hur utbildningen av amerikanska soldater gick till och vilka grunder den byggde på. Därefter får vi plötsligt en inblick i hur indiankrigen i Utah gick till, om än inte så detaljerat, utan mera som en inledning till en omfattande utläggning om Mormonörelsen och upprättandet av deras samhälle "Deseret" eller "Sion" i det nuvarande Utah.

Så här pågår det ända fram till sidan 240, där texten äntligen börjar riktas mot området kring Apache Pass och Cochise's intressen av det området. Det är nu som berättelsen börjar att sikta in sig på den konflikt som uppstod mellan indianerna ledda av Cochise och militären i form av en ung och oerfaren löjtnant vid namn George N. Bascom och de händelser som dessa två blev inblandade i kring vattenkällan i Apache Pass. Något som författaren Terry Mort har kallat för "Den blodsfejd som startade apachekrigen". Dessa centrala händelser avhandlas alltså i ett enda kapitel, för att från sidan 287 återigen övergå i någon slags uppföljning av vad som hände sedan på andra spelplaner. Och då främst i ljuset av Inbördeskriget. Boken avslutas sedan med ett kapitel kallat "Epilogue" som ska förklara vad som var orsaken till de våldsamma "apachekrigen". Om det var som Cochise menade, hans konflikt med löjtnant Bascom i Apache Pass, eller om det var som de vita nybyggarna i Arizona menade, effekten av Inbördeskriget vilket innebar bortdragandet av soldaterna från området och därmed lämnade indianerna fritt spelrum för sina våldshandlingar.

I och för sig kanske en intressant vinkling. Men då borde boken ha fått en helt annan titel. Dock ska som avslutning sägas, att om man kan bortse från att man får läsa något helt annat än det man förväntat sig, så är alla de olika inslagen intressanta i sig. Men att göra en vinkling som författaren försöker med i sitt förord, där han erkänner att "Bascomaffären var en fotnot i historien och att det uppmanar till ett utvidgat studium av hur alla andra betydligt större händelser, som till exempel det allmänna förhållandet till ursprungsfolken, borde vara det centrala". Samt att många andra större frågor och händelser egentligen borde vara mera relevanta. Händelser som Mexikansk-Amerikanska kriget, Nord-Syd politiken med frågan om slaveriet, militärens strategi och anpassning till behovet samt dess träningsfilosofi, gruvnäringarnas roll, emigrationen och transportsystemens utveckling. Att allt detta borde vara viktigare faktorer för framdrivandet av apachekrigen. Men att "Bascomaffären" ändå kunde ses som ett slags mikrokosmos eller någon typ av metafor för "utvecklingen av Västern", det

känns mera som en dålig ursäkt för att man skapat en missvisande boktitel. Slutligen ska påpekas, att inte ens valet av illustration till omslaget är relevant. Här har man valt att sätta in ett foto av Cochise's son Naiche, vilket kommer att få många att tro att bilden föreställer Cochise. Sanningen är att det inte finns något säkert dokumenterat foto av Cochise!

Lite om indianfilmer igen.

Då jag var 12 år såg jag John Fords "The Searchers" (Förföljaren) på biografen Olympia i Åbo. Det var en omvälvande upplevelse. Då jag kom ut från teatern så tänkte jag, att jag aldrig i mitt liv kommer att se en bättre film. Idag, efter 55 år, kan jag konstatera att helt fel hade jag inte.

Förföljaren är ännu en av mina favoritfilmer. Dessutom var det den första kontakten med filmer av John Ford. Sedan dess har jag försökt se hans filmer alltid då tillfälle har funnits.

Just nu visar Cinemateket i Stockholm en kort retrospektiv av Ford. Igår såg jag en mindre känd kavallerivästern "Sergeant Rutledge" (Kapten Buffalo).

Jag hade nog sett filmen tidigare, för flera år sedan på svartvit TV men glömt bort det mesta. Igår då jag såg den på en stor bioduk i färg kunde jag inse vilken mäktig film den är. Filmen berättar om "Buffalo Soldiers", de svarta soldaterna i amerikanska kavalleriet. Huvudpersonen är en svart sergeant som anklagas för våldtäkt och mord på en vit flicka. Under rättegången berättar de olika inblandade om händelserna runt brottet och genom dessa vittnesmål porträtteras afrikansk-amerikanska soldater, födda som slavar, vilka funnit sitt människovärde och stolthet i kavalleriet, men samtidigt samhällets misstro och rasism mot dem.

Ni som var med oss i Sydvästern 2008 (och säkert flera av er andra också) har åkt förbi klippan i bakgrunden—Mexican Hat

Indianerna beskrivs inte ingående, utan som ofta hos Ford, som vildar som attackerar tyst, snabbt och skoningslöst. Några år efter "Sergeant Rutledge" gjorde Ford filmen om Cheyennernas exodus från reservatet i Oklahoma till deras traditionella hemtrakter i norr. I denna, en av hans allra sista filmer, gav Ford röst åt indianerna (filmens titel "Cheyenne Autumn").

Jag har läst om några filmkritiker som ansåg att filmkonsten dog vid införandet av ljud. Fast jag inte håller med dem, så kan jag se, att flera av filmens gamla storheter, som startade sina regissörskarriärer inom stumfilmen, kan verkligen berätta med bilder.

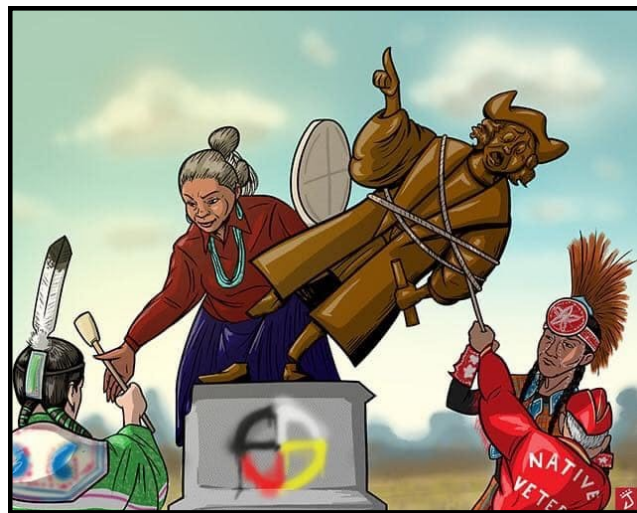

I början av "Sergeant Rutledge" finns scenen där hjältinnan, lite av misstag blir lämnad på en öde tågstation mitt i den Arizoniska öknen. Hotfulla och starka scener med minimalt av dialog.

Hälsningar, Esa

Vad indianer tycker om Columbus Day

I USA har man en helgdag som kallas Columbus Day. Dagen infaller den andra måndagen i oktober och firas till minne av Christopher Columbus landstigning på de Västindiska öarna år 1492. Det här är en helgdag som även firas i Italien och Spanien och dessutom i vissa andra länder som har en stor italiensk andel i sin befolkning. Den här dagen har sedan länge varit en nagel i ögat på den indianska befolkningen, som tycker att det är fel att fira den händelse och den person som ses som upphovet till att deras eget land har blivit invaderat och helt och hållet har tagits över av främmande folk. Speciellt efter indianernas nyvaknade självständighetskänsla i svallvågorna efter AIM,s militanta protestaktioner på 1960-talet, så har den här ilskan successivt växt till sig. Då samtidigt en viss förståelse för problematiken vuxit fram i det vita samhället, så har många organisationer också börjat protestera och i vissa delstater har även myndigheterna tagit till sig av kritiken. Därför har man nu sett lite olika uppslag till lösningar av problemet, i form av att helt enkelt döpa om den här helgdagen, till att i stället bli en dag för observerande av de självständiga indianska samhällena. Det har dock inte funnits någon egentlig nationell samordning och därför har den här dagen givits olika namn och olika innehåll i ett flertal delstater. I South Dakota, som 1989 var först med att agera, har man valt att kalla dagen för **Indigenous People's Day** och den har sedan dess ersatt Columbus Day i delstaten varje år den andra måndagen i oktober. Andra delstater har börjat följa efter, som till exempel Kalifornien och Nevada, som införde firandet år 1992. Det är i skrivande stund 11 delstater och 129 städer som officiellt har beslutat att ersätta Columbus Day med Indigenus People's Day. På andra platser förekommer liknande aktiviteter men under andra namn som "Native American Day" och liknande.

Edward S. Curtis bilder

De flesta känner säkert till vem Edward Sheriff Curtis (1868 - 1952) var, eller har åtminstone sett hans fotografiska bilder av indianer någon gång. Om inte så kommer här en kort presentation.

Curtis föddes i delstaten Wisconsin i norra USA som andre son till predikanten Johnson Curtis och hans hustru Ellen Sheriff Curtis. Curtis börjar i unga år som lärling hos en fotograf. Efter att familjen flyttat till Washington State blir han 1892 delägare i en fotostudio i Seattle. Samma år gifter han sig och både hans egen familj och hustruns kommer att arbeta inom hans affärsverksamhet.

Vid mitten av 1890-talet har han blivit Seattles ledande societetsfotograf och känd i hela landet för sina porträttfotografier.

1900 bestämmer sig Curtis för att dokumentera de nordamerikanska indianerna, deras sätt att leva, deras muntliga berättelser, hövdingars levnadshistoria och de indianska språken. Han lyckas få stöd till projektet av bland annat industrimagnaten J.P. Morgan och president Theodore Roosevelt. Curtis kommer att med vissa avbrott ägna sig åt projektet i

treppetio år. Han besöker indianska stammar från den mexikanska gränsen i syd till Berings hav i norr, från Mississippi i öst till Stilla Havskusten i väst.

1907 utkommer första boken i serien *The North American Indian* och 1914 presenterar han en dokumentärfilm, *In the Land of the Headhunters*, om indianerna på nordvästkusten.

Efter att Curtis och hans hustru gått skilda vägar år 1919 flyttar han med sin dotter till Los Angeles, där han delvis kommer att arbeta som stillbilds- och filmfotograf i Hollywood. Samtidigt fortsätter han med sitt projekt om Amerikas indianer. På 1920-talet gör han en resa till Arktis för att dokumentera indianerna och eskimåerna i nordligaste norr.

1930 utkommer den tjugonde och sista volymen av *The North American Indian*.

Alla dessa böcker har sedan i många olika upplagor återutgivits. Dels som kompletta verk, men också som omarbetade versioner och som begränsade urvalsupplagor. Jag har ett par sådan böcker av olika typer, men jag har också hela den kompletta serien av bilder på DVD-skivor. Dessa bilder går för övrigt också att se direkt på Internet via olika hemsidor.

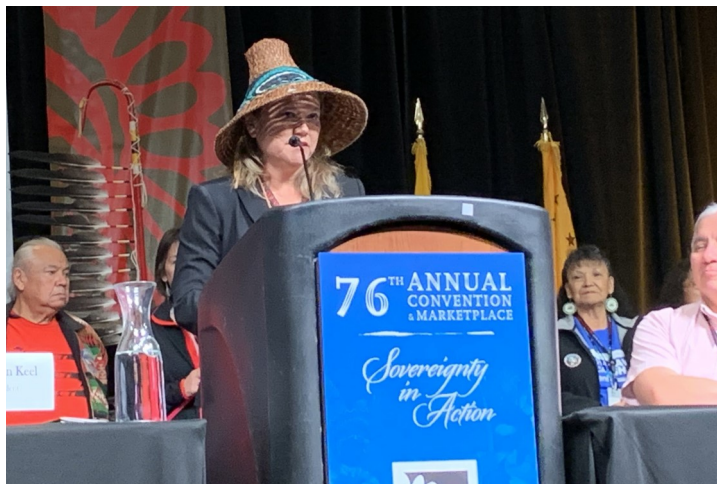

Verner Stadthagen har skickat mig en annan länk där ni kan se många av de här bilderna i en fantastisk upplösning och storlek. Så håll till godo och vi tackar Verner.

http://hintmag.com/edward-sheriff-curtis-native-american-portraits--march-05-2017-1557-fashion?fbclid=IwAR1ID-bPqBGLm6FsiAwDZW85IXPV7eRpXYkvwtSxnxqz_QmZiEvYmqP1Hj8

Kvinna ny ordförande för National Congress of American Indians

Den rikstäckande organisationen **National Congress of American Indians** har nu haft sitt årliga landsmöte. Där stod som en av de viktigaste punkterna på dagordningen val av ny styrelse för de kommande två åren. Efter en omröstning visade det sig att Fawn Sharp, som nu är ordförande för den lilla stammen Quinault, i delstaten Washington på Nordvästkusten, blev vald även till NCAI:s ordförande för de närmaste två åren. Hon valdes som organisationens 23:e president med överväldigande majoritet (61 % av rösterna). Hon är den tredje kvinnan att bli vald till ämbetet.

Organisationen NCAI är en rikstäckande organisation för landets alla indianska folk. Men organisationen är inte alltid så väl sedd bland folket ute i landet. Det finns ofta en hel del kritik mot att det är en tungrodd organisation och att man oftast inte har någon kontakt med "vanligt folk". Ett typiskt inlägg i debatten lät så här: *NCAI does not represent all Natives in this country. This group only allows ex politicians to be able to hold leading positions. Some are god politicians but many are not and that is why they are ex.*

Fawn Sharp efterträder Jefferson Keel (Chickasaw Nation of Oklahoma) som inte ställde upp för omval. Han har annars varit organisationens ordförande under tre tidigare perioder.

Doris Leader Charge till minne

De flesta av våra medlemmar, utgår jag från, har sett filmen "Dansar Med Vargar". Då har ni också konfronterats med att höra ett främmande språk talas av alla indianer i filmen. Hur många det är som vet, att det faktiskt är ett riktigt språk och inte bara ett "hittepåspråk", vet jag inte. Men om det skulle finnas några som inte känner till det, så kan vi berätta här, att allt som sägs av indianerna (förutom av Pawneeindianerna) uttalas på Lakota. Och att det är helt och fullt Lakota – **riktig** Lakota... med en viss reservation (se längre ner).

Vems förtjänst är det? Ja, först och främst naturligtvis de ansvariga för filmens produktion, med producenten Jim Wilson i spetsen, och med manusförfattaren Michael Blake som huvudansvarig för utformningen av handling och tal. Men ingen av dessa kunde själva något om detta främmande språk. Man konstaterade snart också att de allra flesta av de indianer som engagerades för olika indianska roller i filmen inte heller kunde ett ord Lakota. Inte ens flera av de som själva var Lakota och hade vuxit upp i området.

Men när Wilson frågade runt efter hjälp, så fick han ett tips om en lakotakvinna som hette Doris Leader Charge och som arbetade som språklärare vid Sinte Gleska (Spotted Tail) University, på Rosebud Indian Reservation i Syd-Dakota. Man sände hela manuset till henne och efter tre veckor hade hon översatt alltihopa till Lakota. Och inte nog med det. Doris och en kusin till henne talade också in alla skådespelares fraser på band, så att var och en kunde lära sig de rätta uttalen. Men Doris gjorde inte

bara själva språköversättningarna. Hon arbetade också en hel del tillsammans med manusförfattaren Blake och gav honom tips om allt möjligt kopplat till den indianska kulturen. Detaljer som bidrog till att allt blev mera verklighetstroget och genuint "indianskt". När så repetitionerna började på plats utanför Rapid City, så bad man Doris Leader Charge att vara med som stöd, instruktör och kontrollant. Tämmligen snart insåg man att hon faktiskt behövdes där nästan på heltid, så man engagerade henne och gav henne även en egen liten roll i filmen, som hustru till Chief Ten Bears.

Det är alltså Doris Leader Charge's förtjänst att filmen känns så genuin och äkta och produktionsbolaget ska också ha en stor eloge för att de gjorde sig besväret och tog kostnaden för att engagera Doris för uppgiften. En liten lustighet dock är, att i lakotaspråket så har kvinnor ett sätt att uttrycka sig, medan männen säger samma sak på ett lite annorlunda sätt. Om det här har varit meningen och att Doris på något sätt har velat spela de vita ett litet practical joke, vet jag inte. Men hon har alltså lärt de här tuffa indianska krigarna att tala som en kvinna skulle ha gjort! Så när filmen hade sin premiär i Rapid City, så brast de indianska grabbarna i publiken ut i roade skratt åt hur Kicking Bird, Wind in His Hair, Chief Ten Bears och de andra tuffingarna uttryckte sig...

Doris Leader Charge startade sin resa till andevärlden den 20 februari 2001 och är begravd på *The Holy Innocents Cemetery* i närheten av platsen där hon hade sitt hem i byn Parmelee på Rosebud Indian Reservation.

Månadens konstnär

Den här månadens konstnär kommer att figurera i samtliga tre utskick under november månad. Och det kommer inte att bli svårt, då han är en mycket kreativ konstnär. Här finns hur mycket som helst att välja på. Konstnärens namn är Robert Griffing och han har valt att huvudsakligen illustrera de ostliga skogsindianerna och deras levnadssituation.

